

Есмурзаева Акнур Баглановнаның “Қазақстан Республикасындағы нанотехнология саласында жобаларды басқару жүйесін құру және дамыту” тақырыбындағы 6D051800 – “Жобаларды басқару” мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациялық жұмысына

ПІКІР

Қазақстан Республикасы жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінің талаптарына сәйкес дайындалған А.Б.Есмурзаеваның «Қазақстан Республикасындағы нанотехнология саласында жобаларды басқару жүйесін құру және дамыту» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы заманауи ғылыми талаптарға толығымен сәйкес келеді.

Диссертация тақырыбының өзектілігі Қазақстан Республикасының ғылымды қажетсінетін технологиялық секторларын қалыптастыру және дамыту бағытындағы стратегиялық міндеттерімен айқындалады. Қазіргі кезеңде ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру, инновациялық өндірістерді құру және ғылыми-техникалық әлеуетті нығайту үшін заманауи ғылыми нәтижелердің коммерцияландыру тиімділігін жоғарылату ерекше маңызға ие болып отыр. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеу тақырыбы Қазақстанның инновациялық даму стратегиясының негізгі қағидаларымен, ғылым мен технологияларды ұлттық деңгейде тиімді үйлестіру қажеттілігімен және жоғары технологиялық өндірістерді басқарудың жаңа моделін қалыптастырумен тығыз байланысты.

Нанотехнология саласының ерекше стратегиялық маңызы бар. Себебі бұл сала жаңа буын материалдарын, функционалдық қасиеттері жоғары құрылымдарды және жоғары технологиялық өнімдерді әзірлеудің негізгі ғылыми-технологиялық платформасы болып табылады. Нанокұрылымдық материалдар өндірісі энергетика, медицина, қорғаныс, электроника, экология және басқа да басым секторларда инновациялық серпілістер жасауға мүмкіндік береді. Осыған байланысты нанотехнологияларды дамыту Қазақстанның ғылыми-технологиялық егемендігін қалыптастыруда, ұлттық экономиканы жоғары технологиялық бағыттарға бейімдеуде және жаһандық бәсекелестік жағдайында орнықты даму траекториясын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Сондықтан зерттеу тақырыбының ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы қазіргі кезең талаптарына толығымен сәйкес келеді және елдің ұзақ мерзімді ғылыми-технологиялық даму стратегиясының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Диссертацияның бірінші бөлімінде нанотехнологиялық жобаларды басқарудың теориялық-әдіснамалық негіздері жан-жақты талданып, бұл саладағы жобалардың дәстүрлі инженерлік немесе жалпы жоғары технологиялық жобалардан айырмашылығы ғылыми тұрғыдан жүйелі түрде негізделеді. Автор ең алдымен нанотехнология саласының табиғатына тән ерекшеліктерді ашып көрсетеді. Атап айтқанда, наноөлшемдер деңгейінде

жүретін процестердің күрделілігі мен толық зерттелмегендігіне байланысты ғылыми белгісіздіктің жоғары деңгейі нанотехнологиялық жобаларды басқаруда ерекше тәсілдерді талап ететіні дәлелденген. Сонымен қатар, нанотехнологияның пәнаралық сипаты ескере отырып, мұндай жобаларды жоспарлау, үйлестіру және тәуекелдерді басқару кезінде кешенді ғылыми әдістерді қолдануды қажет ететіні көрсетіледі. Бөлімде халықаралық стандарттарға жүргізілген талдау нәтижесінде олардың нанотехнологиялық жобалардың ерекшеліктеріне толық сәйкес келмейтіні және бейімдеуді қажет ететіні дәлелденеді. Зерттеудің ғылыми жаңалығының маңызды элементтерінің бірі — автор ұсынған «нанотехнологиялық жоба» ұғымының ғылыми анықтамасының негізделуі нанотехнология саласын жоба менеджменті тұрғысынан зерттеудің теориялық шекарасын кеңейтіп, салааралық зерттеулер үшін жаңа әдіснамалық платформа қалыптастырады. Осылайша, диссертацияның бірінші бөлімі нанотехнологиялық жобаларды басқарудың теориялық базасын жүйелеп қана қоймай, оларды дәстүрлі жобалардан ерекшелендіретін факторларды ғылыми тұрғыдан терең түсіндіруге мүмкіндік береді.

Екінші бөлімде Қазақстандағы нанотехнология саласының институционалдық және ұйымдастырушылық жағдайы кешенді түрде талданады. Автор ұлттық ғылыми ұйымдардың, зертханалардың және технопарктердің қызметін зерттеп, олардың басқару тәжірибесіне, зерттеу инфрақұрылымына және жобалық әлеуетіне баға береді. Зерттеу барысында салалық менеджерлермен, зертхана жетекшілерімен және жобалық топтармен сауалнама мен сараптамалық сұхбат жүргізіліп, алынған эмпирикалық мәліметтер негізінде ұйымдардың жобалық кемелдену деңгейі автордың арнайы әзірлеген моделін қолдана отырып бағаланған. Бұл талдау нанотехнология саласындағы негізгі проблемаларды — инфрақұрылымның жеткіліксіз үйлесімділігі, жобалық басқарудың стандартталмауы, кадрлық және қаржылық шектеулер, коммерцияландыру тетіктерінің әлсіздігі сияқты мәселелерді анықтауға мүмкіндік берді. Жиналған деректер ғылыми тұжырымдар жасауға да, саланың практикалық дамуын жоспарлауға да маңызды негіз болып табылады.

Зерттеудің үшінші бөлімінде нанотехнология саласындағы жобаларды басқаруды жетілдіруге бағытталған нақты ғылыми-тәжірибелік тетіктер ұсынылады. Автор «Мемлекет — Ғылым — Бизнес» арасындағы өзара ықпалдастықты нығайтуға арналған институционалдық интеграциялық модельді әзірлеп, оның ұлттық ғылыми-инновациялық жүйеде үйлестіру үдерістерін тиімді реттеуге мүмкіндік беретіні ғылыми негізде дәлелденеді. Сонымен қатар, бөлімде жобаларды басқарудың кешенді ғылыми-әдістемелік үлгісі ұсынылады. Бұл үлгіге жобалық процестерді ұйымдастыру, тәуекелдерді және сапаны басқару, ресурстарды жоспарлау және цифрлық мониторинг сияқты негізгі басқару элементтері жүйелі түрде енгізілген. Ұсынылған үлгі нанотехнологиялық жобалардың ерекше сипаттамаларын ескере отырып әзірленіп, олардың тиімді және мақсатты іске асырылуын қамтамасыз етуге бағытталған.

Осы жұмыс аясында «АИС УП-Нано» автоматтандырылған ақпараттық жүйесінің тұжырымдамалық жобасы ұсынылып, оның модульдік құрылымы мен нақты қолданылу салалары ғылыми тұрғыдан сипатталады. Бұл жүйе жобаларды басқарудың заманауи құралдары ретінде ұлттық деңгейде мониторинг жүргізуге және басқару процестерін оңтайландыруға бағытталған.

Зерттеу нәтижелерінің маңызды бір бөлігі ретінде енгізілген модератор-айнымалының жобалық процестер мен ұйымдық кемелдену деңгейі арасындағы байланысты күшейтетін әсері эмпирикалық талдау арқылы дәлелденген. Бұл тұжырым ғылыми жаңалық ретінде диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелерінің қатарына кіреді және нанотехнологиялық жобаларды басқарудың тиімділігін арттыруға маңызды үлес қосады.

Диссертацияның ғылыми аппараты жоғары деңгейде және жүйелі түрде орындалған. Автор зерттеу барысында әдебиеттерді жан-жақты талдап, қазіргі заманғы ғылыми дискурсқа тән әдістемелік тәсілдерді тиімді қолданған. Атап айтқанда, контент-талдау, салыстырмалы талдау, статистикалық өңдеу, факторлық және корреляциялық талдау, модельдеу және деректерді визуализациялау сияқты кешенді әдістер зерттеу проблемасын жан-жақты ашуға мүмкіндік берген. Бұл тәсілдер теориялық тұжырымдар мен эмпирикалық нәтижелердің өзара үйлесімділігін қамтамасыз етіп, зерттеудің логикалық құрылымын нығайтады.

Зерттеу нәтижелері ғылыми тұрғыдан толық негізделген және олардың практикалық маңыздылығы жоғары деңгейде бағаланады. Автордың ғылыми ізденістері дербес ұйымдастырылып, талдау жүргізуге, күрделі ғылыми мәселелерді шешуге және жаңа теориялық-әдістемелік тәсілдерді ұсынуға бағытталған. Сонымен қатар, жұмыстың құрылымы логикалық байланысты, әр бөлімнің мазмұны нақты мақсаттар мен міндеттерге сәйкес құрастырылған.

Есмурзаева Акнур өзінің ғылыми ізденістерін дербес ұйымдастыра білетін, зерттеу материалдарын терең талдай алатын және күрделі ғылыми мәселелерді шешуге қабілетті зерттеуші екенін көрсетті. Диссертация мазмұнының жоғары сапасы, ғылыми нәтижелердің жаңалығы және олардың практикалық қолданылу мүмкіндіктері жұмысты философия докторы (PhD) деңгейіндегі толыққанды ғылыми еңбек ретінде қарастыруға негіз береді.

Есмурзаева Акнур Баглановнаның “Қазақстан Республикасындағы нанотехнология саласында жобаларды басқару жүйесін құру және дамыту” тақырыбындағы 6D051800 – “Жобаларды басқару” мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациялық жұмысы - толыққанды аяқталған, негізгі ғылыми-зерттеу талаптарына толық сәйкес келеді және қорғауға жіберуге ұсынылады.

Отандық ғылыми кеңесші,
Экономика ғылымдарының
кандидаты, қауымдастырылған
профессор
әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

Купешова Сауле
Телеухановна

Қолын растаймын
Подпись заверяю